

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

тому процедура голосування у кожному штаті відбувається по-своєму, починаючи від часу голосування, до методів підрахунки голосів на кожній дільниці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Моренчук А. А. Особливості президентських виборів у США // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали IV Міжнар. наук.- практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 15–16 листопада 2016 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 284 с., С 84-89.
2. Горшеньова М. С. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. / М.С. Горшеньова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка. К. : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. Паславський І. І. Президентська виборча кампанія в США: результати, наслідки, соціально – політична відповідальність ЗМІ // Наукові записки Української академії друкарства. 2016. № 2. С. 316–326.
4. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. К. : АртЕК: Вища шк., 1998. 264 с.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ

Тимошенко О. О.

Студентка V курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Стогова О. В.

к. політ. н., доцент кафедри КППІДІП ННІ права

Сумського державного університету

В умовах розбудови європейської правової держави пріоритетним завданням для України є реалізація принципу виборності влади. Проблема створення прозорого виборчого механізму є актуальною для більшості сучасних демократій, але особливо гостро вона проявляється у країнах перехідного типу, до яких належить Україна. Від дієвості виборчого механізму залежить якість влади, перспектива розвитку демократичних інституцій, швидкість та якість формування громадянського суспільства. У цьому контексті необхідною є оптимізація виборчої системи України. Тому надзвичайно актуальним є аналіз різних типів виборчих систем, виявлення як позитивів, так і негативів існуючих виборчих моделей, та на його підставі визначення напрямків реформування вітчизняного виборчого законодавства.

1 січня 2020 року набув чинності Виборчий кодекс України, який передбачає декілька новацій у проведенні місцевих виборів. Таким чином, якщо законодавство найближчим часом не зміниться, вибори місцевих рад та голів громад на чергових місцевих виборах 2020 року відбуватимуться за новими правилами. Відповідно до ч. 1 ст. 192 Виборчого кодексу передбачено, що вибори депутатів сільської, селищної ради, міської ради (міста з кількістю виборців до 90 тисяч осіб), районної у місті ради проводяться за виборчою мажоритарною системою відносної більшості у багатомандатних виборчих округах. У кожному окрузі може бути обрано не менше двох і не більше чотирьох депутатів. Вибори депутатів районної ради проводяться за мажоритарною системою відносної більшості у багатомандатних виборчих округах, межі яких збігаються з межами сіл, селищ, міст, територій об'єднаних сільських, селищних, міських територіальних громад, що входять до складу відповідного району [1]. Відповідно до ч. 2 ст. 192 Виборчого кодексу визначено, що вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, міських (міста з кількістю виборців 90 тисяч і більше осіб) рад проводяться за системою пропорційного представництва за відкритими виборчими списками кандидатів у депутати [1].

Наступною новацією Виборчого кодексу є відмова від змішаної системи, за якою обиралася Верховна Рада 2012, 2014 і 2019 рр. на користь виборів до Верховної ради України за партійно-пропорційною системою із застосуванням відкритих списків. Ідея застосування в Україні пропорційної виборчої системи не нова, партійно-пропорційний принцип формування виборних органів у чистому вигляді був вжитий на парламентських виборах 2006 і 2007 року, використовувався цей принцип і на місцевих виборах. Новацією є можливість кандидата проголосувати не лише за партію, тобто за список кандидатів, яких висунув партійний з'їзд, а й за конкретне прізвище представника від цієї партії. Класичний приклад застосування пропорційної системи з відкритими списками демонструє досвід виборів у Польщі до рад гмін, де проживає менше ніж 20 000 жителів. Виборець може проголосувати за одного кандидата у списку; його голос вважається голосом, поданим на підтримку списку в цілому. Обраними вважаються кандидати, на підтримку яких подано найбільшу кількість голосів в окрузі. Право на участь у розподілі депутатських мандатів мають партії, які подолали 5% загальнодержавний виборчий бар'єр, а також блоки, які отримали на свою підтримку не менше 8% голосів виборців. Якщо жодна з партій і жоден блок не змогли подолати цей бар'єр, то його величина зменшується до 3% для партій і 5% для блоків відповідно [2].

Аналіз польського досвіду реалізації пропорційної виборчої системи з відкритими списками дозволяє зробити наступні припущення. Насамперед, дана система не

передбачає розподілу компенсаційних мандатів, у загальнодержавному масштабі спостерігатиметься певне спотворення принципу пропорційного представництва, і окремі партії можуть отримати кількість місць у парламенті, яка не відповідає рівню їхньої підтримки, що породжує неоднакову вагу мандатів у різних округах – чим вищою є явка, тим менше голосів необхідно отримати партії для обрання своїх представників до парламенту. Кількість обраних у кожному окрузі депутатів є пропорційною до кількості виборців в окрузі. Система може зумовлювати регіоналізацію парламенту та поглиблення регіональних суперечностей, як і за будь-якої системи з відкритими списками, яка передбачає застосування загальнодержавного виборчого бар'єра. Крім того, дана система може призводити до необрання популярних в округах кандидатів та, навпаки, обрання кандидатів, які підтримуються меншістю виборців. Однак, запропонована система є відносно простою для виборців та виборчих комісій [2].

Варто звернути увагу на те, що наслідки впровадження пропорційного виборчого законодавства у Республіці Польща оцінюються громадськістю і дослідниками досить суперечливі. З одного боку, партійно-пропорційний принцип сприяє поступовій поляризації та укрупненню політичних сил, що має підвищити сталість урядових коаліцій і, як наслідок, політичну стабільність. З іншого боку, маємо чимало критичних зауважень та пропозицій щодо модифікації пропорційної системи. Недоліками найчастіше називають використання зброшурованого виборчого бюлетеня, що може зумовлювати тривалий підрахунок голосів виборців; ризики зловживань, а також збільшення кількості недійсних бюлетенів; голосування виключно за окремих кандидатів у списках, а також визначення права на пріоритетне отримання мандатів на основі кількості голосів, поданих за кандидатів у списку, може призводити до надмірно активної конкуренції між включеними до списку кандидатами; система є несприятливою для забезпечення збалансованого представництва різних статей у виборних органах, але саме по собі встановлення виборчої квоти може мати позитивний вплив на підвищення рівня представництва жінок у парламенті [2]. Виборчим кодексом Польщі закріплено 35% квоту представництва жінок у виборчих списках партій та блоків.

Таким чином, впроваджуючи досвід Польщі, необхідно враховувати як позитивні так і негативні сторони виборчої системи. Позитивним запозиченням у вітчизняну практику вважаємо: запровадження відкритих списків, що сприятиме зменшенню ймовірності потрапляння до Верховної Ради «випадкових» депутатів. Однак, досвід Польщі переконує, що голосування виборців не лише за список партії, але й за конкретного кандидата не дає абсолютних гарантій щодо якості виборного органу, але функцію фільтру виконує краще, аніж особиста інтуїція партійних лідерів. У Виборчому

кодексі України гендерну рівність пропонується гарантувати включенням до кожної п'ятірці кандидатів у списку не менш двох осіб однієї статі відповідно до п. 12 ст. 154[1]. Зброшурований бюлетень, що зазнав критики на польському прикладі, в законодавством України не передбачений, бюлетень має бути на одній сторінці із перерахунком назв партій, прізвищами перших дев'яти кандидатів у списку партії, регіональними списками партії та наприкінці з пустою клітинкою для номера прізвища кандидата із регіонального списку (ст. 168). Можна зробити висновок не лише про запозичення із польського законодавства про вибори, а й про врахування досвіду практики проведення виборів за пропорційною системою із відкритими списками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виборчий кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n2632>.
2. Ковриженко Д. Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/08/IFES-Ukraine-Kovryzhenko-et-al-Electoral-Systems-with-Open-Lists-May-2017.pdf>.